

ЗАКОН
О ЗАШТИТИ ГРАЂАНА САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ НА РАДУ У
ИНОСТРАНСТВУ

(«Службени лист СРЈ», број 24/98 , «Сл. гласник РС», број 101/05 - др. закон, 36/09
- др. закон)

Пречишћен текст закључно са изменама из «Службени гласник РС» број 36/09
које су у примени од 23/05/2009

Члан 1.

Овим законом уређују се: заштита грађана Савезне Републике Југославије на раду у иностранству (у даљем тексту: грађани) у поступку запошљавања код иностраних послодаваца и приликом повратка у Савезну Републику Југославију; обавезе предузећа, другог правног лица и предузетника (у даљем тексту: југословенски послодавац) у вези са упућивањем запослених на привремени рад у иностранство ради обављања привредних и других делатности и узајамна права и обавезе југословенских послодаваца и запослених за време боравка и рада у иностранству; поступак и услови за упућивање грађана у иностранство по основу међународне научне, техничке и просветно-културне сарадње; видови и начин заштите права и интереса грађана на раду у иностранству и чланова њихових породица и надлежности органа и организација који обављају послове у вези са заштитом грађана на раду у иностранству и повратком из иностранства.

Члан 2. [*]

Заштита грађана који се запошљавају код иностраног послодавца или их упућује у иностранство југословенски послодавац ради обављања привредних и других делатности и заштита чланова њихових породица остварује се на основу овог закона, међународних уговора о запошљавању, социјалном осигурању, миграцијама и о научној, техничкој и просветно-културној и другој сарадњи и других уговора о запошљавању и социјалном осигурању.

Члан 3. [*]

(1) Заштита грађана на раду код иностраног послодавца, у смислу овог закона, обухвата: најмање једнак третман у погледу услова рада, заштите на раду, зарада и права по основу рада са држављанима државе запослења, обезбеђивање дозвола за рад и боравак; здравствено осигурање и здравствену заштиту; пензијско и инвалидско осигурање и права из осигурања о заштити породице; осигурање за случај незапослености и информисање о могућностима и начину остваривања других економско-социјалних, културних, грађанских и политичких права.

(2) Заштиту грађана при одласку на рад у иностранство и при повратку обезбеђују и спроводе надлежни органи и организације, а за време рада и боравка

у иностранству дипломатска, односно конзуларна представништва Савезне Републике Југославије.

Члан 4. [*]

Послове у вези са заштитом и запошљавањем грађана при одласку, за време рада, боравка и при повратку са рада у иностранству обављају законом одређени органи и организације.

Члан 5. [*]

(1) Заштита у поступку запошљавања код иностраног послодавца остварује се у складу са чланом 2. овог закона и понудом за запошљавање код иностраног послодавца.

(2) Понуде за запошљавање код иностраних послодаваца прима, објављује и реализује савезни орган, односно савезна организација надлежна за тржиште рада и миграције (у даљем тексту: надлежни савезни орган, односно савезна организација).

(3) Понуда за запошљавање грађана код иностраног послодавца може се објавити у средствима јавног информисања, по прибављеној сагласности надлежног савезног органа, односно савезне организације из става 2. овог члана.

Члан 6. [*]

(1) Грађанину се може посредовати при запошљавању код иностраног послодавца ако не постоје законске сметње за одлазак у иностранство.

(2) Грађанину се не може посредовати ради запошљавања код иностраног послодавца ако му сагласно закону и међународном уговору, односно другом уговору о запошљавању, није обезбеђена заштита из члана 3. овог закона.

Члан 7. [*]

Грађанин који жели да се запосли код иностраног послодавца, уз пријаву за посредовање у запошљавању подноси и доказе да не постоје сметње из члана 6. став 1. овог закона.

Члан 8. [*]

(1) Грађанин који прихвати запослење потписује са иностраним послодавцем уговор о раду пре одласка на рад у иностранство.

(2) Надлежни савезни орган, односно савезна организација, обезбеђује грађанину, по потписивању уговора из става 1. овог члана, документа потребна за одлазак на рад код иностраног послодавца и неопходне дозволе за улазак, рад и боравак у земљи запослења.

Члан 9. [*]

Надлежни савезни орган, односно савезна организација информиса грађане о могућностима и условима за запошљавање у Савезној Републици Југославији, стручном оспособљавању и преквалификацији ради повратка и условима под којима држава запослења или међународне организације и фондови учествују у стварању финансијских, материјалних и других услова за запошљавање грађана који се враћају са рада из иностранства.

Члан 10. [*]

Надлежни савезни орган, односно савезна организација обезбедиће, у складу с међународним уговорима, односно другим уговорима о запошљавању да инострани послодавац или надлежни инострани орган изда грађанину одговарајућу исправу о времену проведену на раду на одређеним пословима и стеченој квалификацији, односно стручној оспособљености.

Члан 11.

(1) Грађанин запослен у држави с којом није закључен међународни уговор о социјалном осигурању обавезно се осигурава у Савезној Републици Југославији на здравствено, пензијско и инвалидско осигурање, као и осигурање за случај незапослености ако за то време није обавезно осигуран код страног носиоца осигурања, или ако он, односно чланови његове породице та права, према прописима односне државе, не могу остварити или користити ван територије те државе.

(2) Одредба става 1. овог члана примењује се и кад међународним уговором о социјалном осигурању с државом у којој је грађанин запослен није обезбеђена здравствена заштита чланова његове породице који живе у Савезној Републици Југославији.

Члан 12.

(1) Запослени које на привремени рад у иностранство упућује југословенски послодавац уживају заштиту у случајевима:

- 1) извођења инвестиционих и других радова и пружања услуга;
- 2) запошљавања у пословним јединицама предузећа које оснива југословенски послодавац;
- 3) стручног оспособљавања и усавршавања.

(2) Упућивање запослених на привремени рад у иностранство по основима из става 1. овог члана уређује се уговором о пословној сарадњи између југословенског послодавца и страног лица.

Члан 13.

Југословенски послодавац не може уговором закљученим са страним лицем предвидети уступање запослених том или неком другом страном лицу.

Члан 14.

(1) Запослени које југословенски послодавац упућује на привремени рад у иностранство по основима из члана 12. став 1. овог закона имају иста права, обавезе и одговорности као и запослени код тог послодавца у земљи.

(2) Запослени из става 1. овог члана имају права и на:

- 1) смештај и исхрану по стандардима важећим у држави у којој се изводе радови, односно у складу са условима смештаја и исхране утврђеним колективним уговором;
- 2) заштиту на раду у складу са југословенским прописима која не може бити мања од заштите која је обезбеђена прописима државе у којој се изводе радови.

Члан 15.

Југословенски послодавац је дужан да својим општим актом, у складу са законом и колективним уговором, утврди:

- 1) услове под којима се, изузетно, на привремени рад у иностранство може упутити запослени који радни однос заснива на одређено време, као и услове за заснивање радног односа с југословенским држављанином који борави у иностранству, односно у држави у којој се радови изводе;
- 2) случајеве кад запослени може одбити упућивање на привремени рад у иностранство;
- 3) начин избора запосленог за рад у иностранству, распоређивање запосленог и трајање рада у иностранству, питање замене запосленог који ради у иностранству и његовог распоређивања по повратку у земљу;
- 4) распоред радног времена, почетак и завршетак радног времена, случајеве кад је запослени дужан да ради дуже од пуног радног времена и коришћење слободних дана и годишњих одмора.

Члан 16.

(1) Југословенски послодавац који упућује запослене на привремени рад у иностранство по основу из члана 12. став 1. овог закона дужан је да, најдоцније 30

дана пре упућивања, обавести савезно министарство из члана 20. овог закона да су испуњени услови за њихово упућивање на привремени рад у иностранство.

(2) Уз обавештење из става 1. овог члана, југословенски послодавац прилаже: оверен извод из судског регистра за обављање одговарајуће делатности у иностранству; уговор о пословној сарадњи, списак запослених које упућује; колективни уговор и општи акт из члана 15. овог закона.

(3) Орган из члана 20. овог закона може тражити од југословенског послодавца допуну доказа о испуњавању услова из чл. 14. и 15. овог закона ако се из уговора о пословној сарадњи, колективног уговора и општих аката послодавца не може утврдити да су испуњени сви услови.

Члан 17.

Ако је прописима стране државе утврђено да се и на запослене у радним јединицама југословенских послодаваца обавезно примењују одређени видови заштите, укључујући и заштиту на раду и гарантовану зараду, којима се овим запосленима обезбеђују већа права, југословенски послодавац је дужан да својим актом уреди та питања тако да запосленом обезбеди заштиту која не може бити мања од заштите која је обезбеђена прописима државе у којој се радови изводе.

Члан 18.

Југословенски послодавац који упућује запослене на привремени рад у иностранство на основу члана 12. став 1. овог закона обезбеђује здравствено, пензијско и инвалидско осигурање, као и осигурање за случај незапослености, искључујући двоструко осигурање, осим ако запослени, односно чланови његове породице та права, према прописима односне државе, не могу остваривати или користити ван територије те државе.

Члан 19.

Југословенски послодавац који упућује запосленог на рад у државу с којом је закључен међународни уговор о социјалном осигурању не може осигурати запосленог у Савезној Републици Југославији док не добије сагласност надлежног иностраног органа за његово ослобађање од примене прописа о социјалном осигурању државе запослења.

Члан 20.

(1) Југословенски послодавац који упућује запослене на рад у иностранство дужан је да савезно министарство надлежно за питања рада и запошљавања, на његов захтев, упозна с условима упућивања запослених на рад у иностранство и њиховом заштитом по основу рада и боравка у иностранству.

(2) Извештај о извршеном увиду из става 1. овог члана доставља се југословенском послодавцу код кога је извршен увид.

(3) Југословенски послодавац из става 2. овог члана дужан је да достављени извештај размотри и о предузетим мерама обавести савезни орган из става 1. овог члана.

Члан 21.

Ради остваривања научне, техничке и просветно-културне сарадње Савезне Републике Југославије са другим државама, као и с међународним организацијама, грађани се могу упућивати на рад у иностранство као појединци или у оквиру стручне екипе.

Члан 22.

(1) Упућивање грађана на рад у иностранство по основу члана 21. овог закона врши се ако је обезбеђена заштита из члана 3. став 1. овог закона.

(2) Орган, односно организација надлежна за спровођење међународног уговора о научно-техничкој и просветно-културној сарадњи закључује са грађанином уговор о упућивању на рад у својству стручњака. Тим уговором се, сагласно закону и међународном уговору, утврђује врста посла и период ангажовања, међусобна права и обавезе, укључујући права из социјалног осигурања; начин остваривања; заштита тих права.

Члан 23.

Надзор над применом овог закона врши савезно министарство надлежно за питања рада и запошљавања.

Члан 24.

У вршењу надзора овлашћено службено лице:

- 1) врши увид у општа и појединачна акта и у евиденцију и другу документацију ради утврђивања чињеница и околности од интереса за вршење надзора;
- 2) узима изјаве од послодавца, одговорног лица, запослених и других лица;
- 3) указује на уочене повреде закона;
- 4) предлаже предузимање превентивних и других мера ради спречавања повреда закона.

Члан 25.

(1) О извршеном надзору и предузетим радњама овлашћено службено лице саставља записник, који садржи налаз стања и предложене, односно наложене мере.

(2) Записник о извршеном надзору и предузетим, односно наложеним мерама доставља се послодавцу код кога је вршен надзор.

(3) Послодавац обавештава овлашћено службено лице о предузетим мерама наложеним у записнику.

Члан 26.

Ако утврди да је појединачним актом или радњом послодавца повређен закон, овлашћено службено лице може да:

- 1) решењем наложи мере и радње за отклањање утврђених неправилности или недостатака уз одређивање потребног рока;
- 2) захтева достављање потребне документације и података уз одређивање потребног рока;
- 3) поднесе пријаву за учињено кривично дело или привредни преступ, захтев за покретање прекршајног поступка и захтев за утврђивање одговорности због повреде радне дужности и обавезе;
- 4) решењем изда наређење, односно забрану у складу са законом;
- 5) предузме и друге мере и радње за које је законом овлашћено.

Члан 27.

(1) Овлашћено службено лице може мере и радње из члана 26. овог закона наложити и у записнику о извршеном надзору, односно усменим налогом кад оцени да је потребно отклонити непосредну опасност по живот и здравље људи и имовину веће вредности.

(2) У случају кад поступи у смислу става 1. овог члана, овлашћено службено лице је дужно да у року од три дана донесе решење у писменој форми на захтев послодавца којем се налаже мера или радња.

Члан 28.

Ако овлашћено службено лице оцени да је повредом закона или другог прописа учињено кривично дело, привредни преступ, прекршај или повреда радне дужности и обавезе, дужан је да без одлагања поднесе пријаву за учињено кривично дело или привредни преступ, захтев за покретање прекршајног поступка и захтев за утврђивање одговорности због повреде радне дужности и обавезе.

Члан 29.

Овлашћено службено лице је дужно да чува као службену тајну податке које сазна приликом вршења надзора или које му послодавац у вршењу надзора достави.

Члан 30.

- (1) Решење из члана 26. став 1. тач. 1. и 4. овог закона је коначно.
- (2) Против решења из става 1. овог члана може се водити управни спор.

Члан 31.

Послове надзора може обављати лице које има високу стручну спрему, положен стручни испит и најмање пет година радног искуства.

Члан 32.

- (1) Приликом вршења надзора овлашћено службено лице мора имати легитимацију.
- (2) Савезни министар надлежан за питања рада и запошљавања, прописаће образац легитимације из става 1. овог члана и начин њеног издавања.

Члан 33.

(1) Новчаном казном од 100.000 до 400.000 динара казниће се за прекршај послодавац-предузеће или друго правно лице:

- 1) ако се неовлашћено бави пословима у вези са запошљавањем и заштитом грађана при одласку, за време рада и боравка и при повратку са рада у иностранству (члан 4);
- 2) ако објави оглас о понудама за запошљавање грађана Савезне Републике Југославије код иностраног послодавца без сагласности надлежног савезног органа, односно савезне организације (члан 5. став 3);
- 3) ако закључи уговор о уступању својих запослених страном лицу (члан 13);
- 4) ако у року од 30 дана пре упућивања запослених на привремени рад у иностранство не обавести надлежно савезно министарство да су испуњени услови за њихово упућивање (члан 16. став 1);
- 5) ако одређене видове заштите запослених (заштита на раду и гарантована зарада) уреди тако да запосленом не обезбеђује минимум заштите утврђене прописима државе у којој се радови изводе (члан 17);
- 6) ако запосленом који је упућен на привремени рад у иностранство не обезбеди здравствено, пензијско и инвалидско осигурање, као и осигурање за случај незапослености, искључујући двоструко осигурање, осим ако запослени, односно чланови његове породице

та права, према прописима односне државе, не могу остварити и користити ван њене територије (члан 18);

7) ако осигура запосленог упућеног на рад у државу с којом постоји закључен међународни уговор о социјалном осигурању без сагласности надлежног иностраног органа за ослобађање од примене прописа о социјалном осигурању државе запослења (члан 19).

(2) За прекршаје из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у предузећу или другом правном лицу новчаном казном од 10.000 до 20.000 динара.

(3) Уз новчану казну за прекршај из става 2. овог члана одговорном лицу у предузећу или другом правном лицу изрећи ће се и заштитна мера забране обављања дужности у трајању од три месеца до једне године.

Члан 34.

(1) Новчаном казном од 100.000 до 200.000 динара казниће се за прекршај послодавац-предузетник ако изврши неку од радњи из члана 4 , члана 5. став 3. и чл. 13 , 17 , 18. и 19. овог закона.

(2) Уз новчану казну за прекршај из става 1. овог члана, предузетнику изрећи ће се и заштитна мера забране обављања делатности у трајању од три месеца до једне године.

Члан 35.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о заштити грађана Социјалистичке Федеративне Републике Југославије на привременом раду у иностранству ("Службени лист СФРЈ", бр. 15/80 и 61/88 и "Службени лист СРЈ", бр. 42/92) и члан 13. Закона о изменама савезних закона којима су одређене новчане казне за привредне преступе и прекршаје ("Службени лист СРЈ", бр. 28/96).

Члан 36.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу СРЈ".

НАПОМЕНА :

[*] Чланом 110. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености ("Сл. гласник РС", бр. 36/09), прописано је да даном ступања на снагу тог закона (23. маја 2009. године) престају да важе одредбе чл. 2-10. Закона о заштити грађана Савезне Републике Југославије на раду у иностранству ("Службени лист СРЈ", број 24/98 и "Службени гласник РС", број 101/05) - у делу који се односи на запошљавање.

